

„Dilemele fidelității” - o carte despre cele mai spinoase probleme de traducere a Bibliei

La sfârșitul lunii noiembrie 2011 a văzut lumina tiparului o carte de referință: *Dilemele fidelității. Condiționări culturale și teologice în traducerea Bibliei*. Lansarea ei, organizată la Institutul Teologic Pentecostal, în cadrul unui simpozion cu tema „Sfânta Scriptură în context contemporan. Exigențe ale traducerii Bibliei pentru Biserica secolului XXI”, a reunit reprezentanți ai principalelor confesiuni creștine din România. Date fiind atât anvergura acestui eveniment, prezentat în cadrul unui reportaj la TVR (*Universul credinței*, 4 dec. 2011), cât și miza mare a cărții lansate, redacția revistei *Cuvântul Adevărului* l-a invitat pe dr. Emanuel Conțac, autorul cărții, profesor de limba greacă și hermeneutică biblică la ITP, să prezinte, pe scurt, în revista noastră, începând cu numărul de față, principalele subiecte tratate în lucrarea proaspăt lansată. Publicăm în acest număr și un scurt interviu cu autorul cărții, introductiv al serialului „Dilemele fidelității”.

CA: *Ce v-a motivat să scrieți o lucrare despre problemele de traducere a Bibliei?*

Emanuel Conțac: Lectura „comparată” a Scripturii m-a preocupat încă din liceu. Obişnuiam să citesc Biblia și în alte versiuni, pentru că familiarizarea cu o anumită versiune poate face ca textul biblic să fie atât de „bătătorit” încât nu-i mai sesizăm nuanțele. În facultate am început să citesc și din unele versiuni ortodoxe ale Bibliei. Mi-am cumpărat, de pildă, versiunea Anania (o „cărțoaie” greu de mână) și am început să fac adnotări pe ea. Fiindcă studiasem limba greacă la ITP, aveam acum posibilitatea să compar textul tradus cu originalul grecesc. Mi-am făcut încă de pe atunci multe însemnări pe marginile paginilor, cu speranța că într-o bună zi voi putea aprofunda problemele care îmi rețineau atenția. După absolvirea facultății și a masteratului, am avut posibilitatea de a-mi pune în aplicare năzuința ca parte a unui program doctoral, sub supravegherea prof. univ. dr. Mihai Dinu. Subiectul era revoluționar și pentru el. În românește nu s-a mai scris până acum așa ceva, de aceea nici eu nu știam exact ce formă va avea în final cercetarea

în care mă avântasem cu mult elan. Defrișarea unui teren nou în cercetare e întotdeauna dificilă. După crearea unei „părții”, e mai ușor pentru cei care vor să continue.

CA: *Puteți prezenta în scurte cuvinte structura cărții?*

E.C.: Ca orice începător plin de râvnă, atunci când am demarat cercetarea mi-am propus o țintă mult prea ambițioasă. Am ales o sută de termeni problematici din Noul Testament, cu intenția de a scrie cam 3 pagini despre fiecare. Îmi propusesem să urmăresc evoluția fiecărui termen de-a lungul a circa 40 de versiuni românești ale Bibliei, de la Noul Testament de la Bălgrad (1648) la Noua Traducere Românească (2007). Primul termen asupra căruia m-am oprit mi-a ocupat nu 3, ci 30 de pagini. Este vorba de termenul *presbyteros*, tradus în românește prin „bătrân”, „prezbiter” sau „preot”. Am scris cândva un articol în *Cuvântul Adevărului*, de aceea nu știu dacă ar fi oportună reluarea lui în paginile acestei reviste. În orice caz, din lista inițială am reușit să tratez efectiv numai unsprezece termeni, pe care i-am grupat în câteva cate-

gorii. Am studiat mai întâi câteva condiționări culturale, adică acei termeni a căror transpunere în românește poate fi influențată de o anumită mentalitate prevalentă în epoca traducătorilor. Ca exemple, pot lua două personaje din Noul Testament (Iunia și Nimfa) ale căror nume apar uneori ca fiind masculine (Iunias și Nimfas). Iunia apare în Romani 16:7, iar Nimfa în Coloseni 4:15. Tot la condiționări culturale am încadrat și capitolul dedicat unui pasaj dificil: 1 Corinteni 7:36-38, care vorbește despre căsătorie. Termenul *presbyteros* (menționat deja) și termenul *presbyterion* („prezbiteriu”, „ceata prezbiterilor”) au fost prezentați într-un capitol despre condiționările ecleziologice. Un alt capitol este rezervat condiționărilor mariologice, adică textelor care fac referire la Maica Domnului și pe care traducătorii tind să le „aducă din condei” din anumite rațiuni. Concret, este vorba de următoarele patru versete: Marcu 3:21, Luca 1:28 și 11:28, Ioan 2:4. În capitolul despre condiționările soteriologice am scris despre doctrina justificării și verbul *dikaioun* („a justifica”, „a îndreptăți”, tradus de ortodocși prin „a îndrepta”), iar în ultimul

capitol am luat la rost o condiționare eshatologică: traducerea secvenței grecești *ta chilia ete* prin „mii de ani”, în locul echivalentului corect: „o mie de ani”. Mai trebuie să precizez că, deoarece la data scrierii tezei nu exista încă o carte dedicată istoriei traducerilor Bibliei în limba română, a trebuit să scriu și un studiu pe această temă, studiu care a devenit primul capitol al cărții (p. 24-93). Cu vremea, nădăjduiesc să transform această secțiune într-o carte de sine stătătoare. Istoria traducerii Bibliei în românește este un subiect fascinant și merită cu prisosință un volum cel puțin la fel de gros ca cel deja publicat.

CA: *Vă dorim spor la scris și inspirația Duhului Sfânt!*

Ce înseamnă termenul *parthenos* din 1 Cor. 7:36-38? „Fecioară”, „logodnică” sau „feciorie”?

Una dintre problemele de traducere analizate în *Dilemele fidelității* (p. 117-136) se referă la 1 Corinteni 7:36-38, pasaj care a fost înțeles și tradus în multe feluri de-a lungul istoriei traducerii Sfințelor Scripturi. Principalele interpretări ale textului sunt două: (1) Pavel vorbește despre un tată în relația cu fiica aflată la vârsta căsătoriei și (2) textul vorbește despre un logodnic în relație cu viitoarea soție. (Celelalte interpretări ale textului, deși numeroase, nu au reușit să convingă, deci nu le vom pomeni aici).

În primele secole creștine, foarte răspândită a fost prima interpretare. Negreșit, caracterul patriarhal al societăților din alte vremuri și-a pus amprenta asupra modului în care a fost citit textul. Dimpotrivă, traducerile din ultimul secol caută să țină pasul cu schimbările de mentalități și consideră că Apostolul Pavel se adresează nu unui tată care stă în dubii, întrebându-se dacă să-și căsătorească sau nu fiica, ci unui logodnic

care nu e prea sigur dacă să-și ducă la capăt intențiile, căsătorindu-se.

În studiul nostru, urmând exegeza propusă de profesorul grec Chrys Caragounis, în *The Development of Greek and the New Testament*, p. 299-315, punem sub semnul întrebării atât interpretarea „tradițională”, cât și pe cea „modernă”, și ajungem la concluzia că termenul *parthenos* (care se întâlnește de trei ori în acest pasaj) înseamnă „feciorie”. În lumina acestei precizări, v. 36-38 sună astfel:

^{7:36} *Dacă cineva socotește că se comportă rușinos față de propria feciorie, dacă instinctul (sexual) e prea puternic, și nevoia o cere, să facă ce dorește, nu păcătuiește; să se căsătorească.*

^{7:37} *Dar cine rămâne ferm în sinea lui, și nu este constrâns în niciun fel, ci are control asupra propriei voințe, și așa a decis în sinea lui – să-și păstreze fecioria – bine face.*

^{7:38} *Astfel, cine își dă fecioria (în căsătorie) bine face, iar cine nu o dă mai bine face.*

Cu alte cuvinte, Pavel se adresează tinerilor necăsătoriți care inițial au decis să aleagă celibatul și care constată că nu-și pot respecta hotărârea pentru că forța instinctului este prea puternică. În acest caz, apostolul le spune că se pot căsători. Nu păcătuiesc cu nimic dacă revin asupra hotărârii de la început. Dar, desigur, el ar prefera ca ei să rămână celibatari. Apostolul reia de fapt ceea ce a spus sub o altă formă în același capitol în v. 8-9, respectiv 25-28. (va urma)

A început campania „O carte pentru biblioteca ITP”!

Stimați absolvenți ai Institutului Teologic Penticostal din București,

După cum bine știți, fondul de carte actual al bibliotecii ITP nu este foarte bogat. Actualmente, în ciuda creșterii de care a avut parte bugetul bibliotecii, încă nu ne permitem să achiziționăm numeroasele cărți de referință necesare studiului teologic și cu tristețe constatăm că nu reușim să venim în întâmpinarea nevoilor studenților care doresc să-și finalizeze lucrările de seminar și tezele de licență în condiții optime.

În ultimele două luni am început să căutăm în mod sistematic susținere financiară și să atragem donații de carte. Prin aceste acțiuni dorim să umplem golurile din anumite secțiuni ale bibliotecii noastre. De pildă, un domeniu cu mari deficiențe este cel al *teologiei biblice*. Pentru a remedia situația, ne vom concentra atenția, în anul care vine, asupra unor comentarii biblice ale Noului Testament, pe care dorim să le achiziționăm prin bunăvoința și generozitatea absolvenților ITP.

Sperăm că fiecare absolvent ITP – și nu numai! – va găsi de bine să ajute biblioteca ITP cu banii necesari achiziționării unei cărți de referință, chiar dacă prețul nu este mic (35-40 USD). Nu dorim să punem poveri pe umerii nimănui, de aceea fiecare poate dăruia cât consideră necesar. Orice ajutor, oricât de mic, este binevenit. Prin acest dar pe care îl faceți bibliotecii ITP veți contribui la formarea academică și pastorală armonioasă a viitorilor slujitori ai Bisericii lui Hristos.

Vă mulțumim și vă încredințăm în mâna puternică a Mântuitorului nostru, Isus Hristos. Dumnezeu să vă binecuvânteze cu sănătate, bucurie și multe împliniri.

Cu dragoste frățească,

Lect. univ. dr. Emanuel Conțac,

Directorul Bibliotecii ITP București

P.S. Pentru donații, puteți folosi informațiile de pe site-ul ITP (<http://www.itpbucuresti.ro/donatii>)